

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Alanına Yönelik Görüşleri

Nadire Emel AKHAN^{1*} & Hilal MERT²

Gönderilme Tarihi: 20 Temmuz 2020 Kabul Tarihi: 03 Mart 2021
DOI: 10.38015/sbyy.772107

Öz:

Bu araştırmanın amacı sosyal bilgiler son sınıf öğretmen adaylarının sosyal bilgilere bakış açısını ortaya koymaktır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2018-2019 eğitim öğretim döneminde bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesi sosyal bilgiler eğitimi son sınıfında öğrenim gören 53 öğretmen adayı oluşturmuştur. Nitel araştırma yöntemi benimsenen bu çalışma, olgu bilim (fenomonoloji) modelinde desenlenmiştir. Bu çalışmanın verileri uzman görüşleri doğrultusunda araştırmacılar tarafından oluşturulmuş 8 açık uçlu soru yardımı ile toplanmıştır. Toplanan veriler betimsel analiz ile çözümlenmiştir. Araştırmanın sonuçlarını genel olarak değerlendirmek gerekirse, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının alanlarına gereken değerin verilmediğini düşündükleri söylenebilir. Öğretmen adayları buldukları çevrenin sosyal bilgiler alanına ön yargılı baktığını ve bu alanı ciddiye almadıklarını düşünmektedirler. Ayrıca öğretmen adaylarının meslek hayatına yönelik kaygıları olduğunu fakat buna rağmen alanlarını sevdiklerini ve büyük beklentilerle alanlarını seçtiklerini söylemek mümkündür. Öğretmen adaylarının mesleğe başlama konusunda kaygıları ve motivasyonlarını düşüren etkenleri bilmeleri ve bunları dile getirmelerine rağmen sosyal bilgilerin amacının anlaşılması ve alana gereken değerin verilmesi ümidini taşıdıkları söylenebilir. Bu doğrultuda öncelikle sosyal bilgiler öğretmen adaylarının motivasyonunu olumsuz etkileyen bu etkenlerin ortadan kaldırılması adına çalışmalar yapılması, aday öğretmenlerin hizmet öncesinde alanlarına olan bakışlarını ifade edebilecekleri ve sorunlarını rahatlıkla konuşabilecekleri ortamlar oluşturulması ayrıca alanlarında yeterli donanımına sahip olabilecekleri eğitim ortamlarının sağlanması ve sosyal bilgiler alanının gerekliliğini anlatan çalışmalar/ projeler yapılması önerileri getirilebilir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal bilgiler, öğretmen adayı, mesleğe bakış.

Abstract:

This study aims to reveal senior preservice social studies teachers' perspective towards social studies. Accordingly, study group consisted of 53 preservice teachers in their last year in social studies at faculty of education of a state university in 2018-2019 academic year. This study, which employed the qualitative research method, was designed in the phenomenology model. Data were collected through 8 open-ended questions developed by the researchers based on expert opinions. Collected data were analyzed with descriptive analysis. When research findings are elaborated overall, it could be asserted that preservice social studies teachers think that their field is not really considered important. They believe that others in their surroundings approach social studies biasedly and do not take it seriously. It can also be said that they have concerns regarding their professional lives and yet like their fields and selected it with high

¹Akdeniz Üniversitesi, Türkiye. Orcid ID: 0000-0003-3628-8571

²Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Türkiye. Orcid ID: 0000-0002-7309-8833

*Sorumlu Yazar (Corresponding Author): neakhan@akdeniz.edu.tr

expectations. We can suggest that even though they are aware of and bring forward the concerns and demotivating factors in terms of starting this profession, they still hope that the aim of social studies will be acknowledged and necessary diligence will be paid. Thus, we can suggest firstly to carry out studies in order to eliminate such demotivating factors, to create platforms where they can easily voice their perceptions and questions regarding their fields during pre-service term, to provide trainings to equip them adequately and to perform studies/projects that address the necessity of this field.

Keywords: Social studies, preservice teacher, perception towards profession.

GİRİŞ

Öğretmenlik mesleği önemini her çağda koruyan, kutsal kabul edilen bir meslek olmuştur. Özel uzmanlık bilgisi ve becerisi gerektiren bir meslek olarak kabul edildiğine göre öğretmenlik mesleğini yapan insanların, mesleğin gereklerini eksiksiz olarak yerine getirebilmeleri için, bir takım yeterliklere sahip olmaları gerekmektedir (Karatekin, Meray & Keçe, 2015). Bunun yanında nesilleri avuçlarına bıraktığımız bu mesleği icra eden bireylerin yetişmesi için yaptıkları işi sevmeleri de oldukça önemlidir. Bir öğretmen, aldığı eğitimin niteliğinin yanı sıra alanını tanıyan ve kendi alanına inanan, dersini anlatırken yaptığı işe olan inancı ile coşan bir kişi olabilmelidir. İşte o zaman eğitim sistemi en önemli bileşenini tamamlamış olarak hedeflerine daha da yaklaşmış olacaktır.

Tarihi süreçte insanlar elde ettikleri deneyimleri gelecek nesillere aktarmanın, başka bir deyişle öğretme yollarının farklı biçimlerini kullanmışlardır. Bu öğretme yolları ya da etkinlikleri toplumların yapısına, yaşam biçimlerine, üretim ve tüketim tarzları ile ekonomik faaliyetlerine göre değişerek ve gelişerek bugüne kadar ulaşmıştır. Geçmişte bireylerin eğitim gereksinimlerini, etkileşimde oldukları doğal eğitimciler veya öğretmenler karşılarken, günümüzde ise bu süreç çoğunlukla her biri alanının uzmanı olan öğretmenlerce yürütülmektedir (Akkuş, 2013). Eğitimi önemli gören ileri toplumlar çeşitli alanlarda yetişmiş, nitelikli insan gücüne sahip bireylerden oluşmaktadır. Nitelikli insan gücünün sağlanmasında ülkelerin eğitim sistemi önemli rol oynamaktadır. Eğitim sisteminin belki de en önemli parçası olan öğretmenler, toplumun ilerlemesinde çok etkilidir. Bu açıdan öğretmen adaylarının mesleklerinde daha etkili ve başarılı olmaları için, pedagojik formasyonlu ve mesleklerine karşı olumlu tutumlar besleyen bireyler olarak yetiştirilmeleri gerekmektedir (Durmuşoğlu, Yanık & Akkoyunlu, 2009). Çünkü eğitim sisteminin lokomotifi konumunda olan öğretmenlerin öğretim açısından nitelikleri, eğitimdeki başarı oranını önemli şekilde etkilemektedir (Arastaman, 2013). 21. yüzyıldan beklenen bireylerin yetişmesi için en iyi okul binaları yapılırsa da, en güncel öğretim programları, materyalleri, teknolojileri, etkinlikleri geliştirilse de, öğretmen yeterli donanıma sahip olmadığı sürece istenilen sonuca varılamayacaktır (Güven & Keleşoğlu, 2018). Bu nedenle yeni nesillerin niteliği şüphesiz onu yetiştiren öğretmenlerin niteliği ile özdeştir. Öğretmenlerin insanın kişiliğini biçimlendiren bir sanatkar olduğu düşünüldüğünde (Çelikten, Şanal & Yeni, 2005) nitelikli olması veya niteliğini öğrenciye yansıtabilmesi için öğretmenlik mesleğine yönelik tutumu önem kazanmaktadır.

Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum, bireyin öğretmenlik mesleği ile ilgili düşünceleri, hisleri ve çalışırken ortaya koyduğu performans şeklinde ifade edilebilir (Camadan & Duysak, 2010). Mesleğe karşı tutum öğretmenlik mesleğini yerine getirmede önem arz etmektedir (Durmuşoğlu, Yanık & Akkoyunlu, 2009). Bu açıdan öğretmenlik mesleğinde sahip olunan olumlu tutumların öğrenme ve öğretme sürecini kolaylaştırdığı ve başarıyı artırdığı, sahip olunan olumsuz tutumların ise başarı önünde engel oluşturduğu açıktır (Doğan & Baloğlu-Uğurlu, 2017). Öğretmenlerin alan, meslek ve genel kültür bilgisiyle donatılmış olmalarıyla

beraber meslekte başarı ve iş doyumları için mesleklerine yönelik olumlu tutuma sahip olmaları da beklenmektedir (Camadan & Duysak, 2010). Kısacası iyi bir genel kültür, pedagoji ve alan bilgisi yasal anlamda başarılı bir öğretmen olmak adına yeterli görülebilir. Fakat öğretmenin bir işi yapabilmeye ilişkin inançlarını ifade eden öz-yeterlik düzeyi göz önünde bulundurulması gereken önemli bir husustur (Ünlü, Kaşkaya & Kızılkaya, 2017).

Öğretmen adaylarının mesleklerine ilişkin yeterliklere ne ölçüde sahip oldukları ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları, onların nitelikleri açısından önemli bir konudur (Çapri & Çelikkaleli, 2008). Nitelikli bir eğitim için gereken ve niteliği etkileyen unsurlar içerisinde, daima kendini geliştirme çabası içindeki sorumluluklarına paralel olarak öğretmen öz-yeterliği büyük önem taşımaktadır (Kafkas, Çoban & Karademir, 2010). Bu nedenle öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin oluşturdukları algılar, onların ileride nasıl öğretmen olacaklarını ve buna yönelik isteklerini ortaya koymaktadır (Akça-Berk, Gültekin & Çençen, 2015). Öğretmenler öğrencilerini davranışlarıyla olumlu veya olumsuz etkileyebilme gücüne sahip oldukları için bu mesleği icra edecek öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının çok önemli olduğu düşünülmektedir. Öğretmen adaylarının mesleklerine yönelik sahip oldukları tutumları; mesleklerini seçme nedenleri ve mesleklerini nasıl gördükleri ile yakından ilgilidir (Kartal & Afacan, 2012).

Türkiye’de kamuda öğretmen olabilmek için Kamu Personel Seçme Sınavı’na (KPSS) girmek gerekmektedir. Bu sınav sonucunda özellikle bazı branşlarda atanan öğretmen sayısı çok azdır. Bundan dolayı, her geçen yıl atamasını bekleyen öğretmen sayısı artmaktadır. Öğretmen adaylarının atanmaları için gereken puanlar da buna bağlı olarak yükselmektedir. 2016 yılında yayımlanan, “Sözleşmeli Öğretmen İstihdamına İlişkin Yönetmelik” beraberinde öğretmen atamalarında KPSS puanına ek olarak sözlü sınav uygulamasını getirmiştir. Bazı branşlardaki öğretmen adaylarının mesleki geleceklerini tahmin edememeleri, işsiz kalabilme ihtimalleri gibi belirsizlikler, öğretmen adaylarının mesleklerine ilişkin kaygı yaşamalarına ve olumsuz tutum geliştirmelerine neden olmaktadır (Deniz & Tican, 2017). Ayrıca günümüzde “öğrenci merkezli” eğitim sisteminin yeterli olarak algılanamaması sonucunda doğru eğitim politikalarının belirlenememesi ve teknoloji unsurlarının öğretmenin yerini doldurabileceği düşüncesi öğretmenlerin toplum, devlet ve medya tarafından hak ettiği saygıyı ve önemi görememesine sebep olmaktadır. Bu durumda öğretmenler ve öğretmen adayları için olumlu tutum kaynaklarından biri olan öğretmenliğin manevi değeri de gün geçtikçe azalmaktadır (Başaran & Dedeoğlu-Orhun, 2013). Bu bakımdan son yıllarda ülkemizde eğitim sistemiyle ilgili en önemli sorunlardan birinin, öğretmen yetiştirme ve yetiştirilen öğretmenlerin niteliği olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır (Çapri & Çelikkaleli, 2008).

Sosyal bilgiler öğretmenliği de yukarıda bahsedilen koşullardan etkilenen branşlardan birisidir. Atama sayısının azlığı, sözlü sınav uygulaması ve sosyal bilgiler alanının birçok sosyal bilim disiplini kapsaması sebebiyle Kamu Personel Seçme Sınavı’nda alan başlığı altında gelen soruların belirsizliği, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının motivasyonunu düşürmektedir. Üstelik sosyal bilgiler öğretmenleri mesleğe başladıklarında çalışma alanlarının, kazanım temelli programlara dayalı soyut içeriğe sahip bir çalışma alanı olması, çalışma alanına yönelik konuların aktarımında ve anlatılanın öğrenciler tarafından somut bir biçimde anlamlandırılması sebebiyle birçok zorlukla karşı karşıya kalabilmektedirler. Karşılaşılan bu zorlukların çözülmesi veya en düşük seviyeye indirgeme süreci öğretmenin sahip olduğu yeterliliklerin yanı sıra mesleğe karşı motivasyonu da doğrudan ilişkilidir (Koçoğlu & Egüz, 2019). Sosyal bilgiler öğretimi iyi vatandaş yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Sosyal bilgiler öğretmenlerine ve sosyal bilgiler öğretmeni olacak öğretmen adaylarına bu amacı gerçekleştirmede büyük görev

ve sorumluluklar düşmektedir. Bu görev ve sorumlulukların istekle ve iyi bir şekilde yerine getirilebilmeleri için öncelikle sosyal bilgiler öğretmenlerinden ve öğretmen adaylarından yaşamları boyunca icra edecekleri öğretmenlik mesleği ve sosyal bilgiler branşına ilişkin güçlü ve olumlu bir tutuma sahip olmaları beklenmektedir (Karatekin, Merey & Keçe, 2015).

Öğretmen yetiştirmekten sorumlu olan eğitim fakültelerinde, öğretmen adaylarına alan bilgisinin yanında öğretmenliğe ilişkin tutum ve davranışlar da kazandırılmaya çalışılmaktadır. Bu nedenle, alan bilgisinin yanında öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutumlarının ölçülmesi de önemlidir (Tanel, Kaya-Şengören & Tanel, 2007). Tutum, davranışa hazırlayıcı bir etkidir. Dolayısıyla öğretmen adaylarının mesleklerine yönelik tutumları, onların öğretmenlik yaptıkları zaman içinde davranışlarını da ortaya çıkarmaktadır (Kartal & Afacan, 2012). Bu bakımdan öğretmen adaylarının gelecekteki mesleklerine yönelik tutumlarının bilinmesi, onların nasıl birer öğretmen olacağı hakkında bize yorum yapma olanağı sağlayabilir (Tanel, Kaya-Şengören & Tanel, 2007). Öğretmen yetiştirme programlarının önemli amaçlarından bir tanesi, öğretmenlik mesleğine karşı olumlu tutum oluşturmak ve mesleğin gerektirdiği yeterlikleri öğretmen adaylarına edindirmektir. Ancak öğretmen yetiştirme sürecine bakıldığında bu ilkelerin ne düzeyde çalıştığı ve öğretmen adaylarının bahsi geçen niteliklere hangi düzeyde sahip olarak mezun oldukları pek bilinmemektedir (Şahan & Zöğ, 2017).

İyi vatandaş yetiştirmek gibi önemli bir amacı olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin hizmet öncesinde mesleklerine yönelik bakış açıları hakkında bilgi sahibi olmanın, öğretmen adaylarının motivasyon eksikliklerin giderilmesi ve olumlu yönlerin pekiştirileceği düşünülmektedir. Bu sayede sosyal bilgiler öğretmenlerinin hizmet içinde eğitim öğretim faaliyetlerini sorunsuz bir şekilde yürüteceği ve bunun da öğrenci başarısına katkı sağlayacağı umulmaktadır. Alanyazına bakıldığında (Akar, 2007; Bulut, 2009; Camadan & Duysak, 2010; Doğan & Baloğlu-Uğurlu, 2017; Karatekin, Merey & Keçe, 2015) öğretmen adaylarının mesleki inanç ve tutumlarını tespit etmek amacı bakımından; (Kızılcıoğlu, 2003; Receptoğlu & İbret, 2019; Taş, 2012; Terzi & Tezci, 2007) mesleki yeterlilik, alanı seçme nedeni ve mesleki motivasyon bakımından konuları ile ilgili bazı çalışmalara rastlamak mümkündür. Bu çalışmanın amacı ise, sosyal bilgiler son sınıf öğretmen adaylarının alanlarına yani sosyal bilgilere bakış açısını ortaya koymaktır. Bu doğrultuda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgileri seçme nedenleri nelerdir?
2. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının alanlarına yönelik bakışları nasıldır?
3. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çevrelerinin, alanlarına yönelik bakışları hakkındaki düşünceleri nelerdir?
4. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının meslek hayatına başlama konusundaki düşünceleri nelerdir?
5. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mesleki motivasyonlarını etkileyen unsurlar nelerdir?
6. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının iyi bir sosyal bilgiler öğretmenin imajına yönelik düşünceleri nelerdir?
7. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, alanlarının değer görmesi için yaptıkları öneriler nelerdir?

YÖNTEM

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden olan olgu bilim (fenomonoloji) modelinde desenlenmiştir. Olgu bilim modeli, gerek duygusal gerekse etkili ve yoğun tecrübelerin çalışılması noktasında son derece uygun bir modeldir (Merriam, 2018). Olgu bilimsel çalışmalarda, bir olguya yönelik bireysel deneyimin genel bir seviyeye çekilmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca bu çalışmalar kişisel algıların ortaya çıkarılıp yorumlanmasına yardımcı olmaktadır (Creswell, 2007; Yıldırım & Şimşek, 2016). Bu sebeple sosyal bilgiler son sınıf öğretmen adaylarının sosyal bilgilere yönelik bakış açısını ortaya koymayı hedefleyen bu çalışmada olgu bilim kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu, 2018-2019 eğitim öğretim döneminde bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesi sosyal bilgiler eğitimi son sınıfında öğrenim gören 53 (31 kadın, 22 erkek) öğretmen adayı oluşturmuştur. Çalışmada üniversite ve fakülte seçiminde kolay ulaşılabilir yöntem, bu üniversite / fakülte'deki öğrencilerden çalışma grubu seçilirken ise amaçlı örnekleme yönteminden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme, “önceden belirlenmiş koşulları taşıyan bireylerle çalışmayı amaç edinir” (Yıldırım & Şimşek, 2016). Araştırmada uygun örneklem ise, erişimin kolay olması, araştırmaya “hız ve pratiklik kazandırması” sebebi ile tercih edilmiştir (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2008). Bu çalışmada, çalışma grubunun seçim ölçütü, sosyal bilgiler son sınıf öğretmen adayı olmak şeklinde belirlenmiştir. Çalışma grubu belirlenirken ayrıca öğrencilerin çalışmaya katılımlarında tamamen gönüllülük ilkesine bağlı kalınarak ve katılımcı rızası alınarak gerçekleştirilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından uzman görüşü alınarak oluşturulan 8 açık uçlu sorudan oluşan soru formu kullanılmıştır. Hazırlanan soru formu çalışma grubunda yer almayan 10 sosyal bilgiler öğretmen adayına okutulmuş ve anlaşılabilirliği kontrol edilmiştir. Ardından öğrencilerden gelen dönütler doğrultusunda “sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgiler alanının geleceğine yönelik görüşleri” üzerine olan soru uzman görüşleri doğrultusunda soru formundan çıkarılmıştır. Soru formunda genel olarak “sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgileri seçme nedenleri, kendilerinin ve çevrelerinin alanlarına yönelik bakışları, alanlarına yönelik motivasyonları ve mevcut kaygıları” sorulmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen veriler betimsel analiz ile analiz edilmiştir. Betimsel analizde amaç, elde edilen bulguların düzenli bir şekilde yorumlanarak okuyuculara sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Araştırmanın güvenilirliğini artırması bakımından analizler araştırmacıların dışında alanında uzman iki araştırmacının da yardımı ile birlikte gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın güvenilirliği için Miles ve Huberman (1994)'ın önerdiği $R(\text{Güvenirlilik}) = \left[\frac{Na}{Na + Nd} \right] \times 100$ formülü kullanılmıştır. Yapılan hesaplama göre güvenirlilik %84 olarak hesaplanmış ve araştırmanın analizi güvenilir kabul edilmiştir. Ayrıca araştırmaya öğretmen adaylarının gizliliğini sağlamak için gerçek isimlerin yerine kısaltma adlar (1KÖA: 1. kadın öğretmen adayı, 2EÖA: 2. erkek öğretmen adayı ... vb.) kullanılarak bulgular doğrudan alıntılarla desteklenmiştir.

BULGULAR

1. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgileri Seçme Gerekçeleri

Tablo 1. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgileri Seçme Gerekçeleri

Görüşler	f
Öğretmenlik mesleğini sevme	21
Kişiliğine uygun olma	8
Sosyal Bilgiler öğretmenini sevme	6
Sosyal Bilgiler dersini sevme	4
Çocukları sevme	3
Sözel alanda başarılı olma	3
Yönlendirme yapılma	3
Sınav puanı yeterliğinin olma	3
Sınav tercihi hatası olma	2

Tablo 1 incelendiğinde çalışma grubunu oluşturan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgiler öğretmenliğini seçme gerekçelerine yönelik cevaplarının büyük çoğunluğunu (45) öğretmen adaylarının bölümü kendi istekleri doğrultusunda seçtikleri yönünde değerlendirmek mümkündür. Bu cevaplar içerisinde “öğretmenlik mesleğini sevme” ifadesinin en yüksek söylenme sıklığına sahip olduğu görülmektedir. Bu konuda 18KÖA, “*Küçüklüğümden beri hep öğretmen olmak istemişimdir. Bu mesleği seviyorum. Çocuklara bir şeyler öğretmek bana inanılmaz mutluluk veriyor*” şeklinde; 3EÖA ise “*Öğretmenlik bana en uygun meslekti. Seçerken hiç tereddüt etmedim. Çocukları ve onlarla ilgilenmeyi seviyorum. Kazandığımda uça uça geldim*” şeklinde görüşlerini ifade etmiştir. Katılımcılardan bazılarının ise (8) bölümü seçme nedenlerinin dışsal faktörler ile ilişkili olduğunu, “yönlendirme yapıldığını, sınav puan yeterliği ve tercih hatasından” kaynaklı olduğunu söylemek mümkündür. Bu konuda katılımcılardan 21KÖA, “*Ortaokulda en sevdiğim öğretmen sosyal bilgiler öğretmenimdi. Çok bilgili ve genel kültürü çok fazla birisiydi. Tercihimde onun büyük payı olduğunu düşünüyorum.*” şeklinde 22EÖA ise “*Türk Dili öğretmenliği istiyordum. Puanım buraya yetti.*” şeklinde düşüncesini ifade ederek dışsal faktörlerden kaynaklı olarak bu bölümü tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Bölümü seçme sebeplerine yönelik bulgular genel olarak değerlendirildiğinde ise sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgiler öğretmenliğini seçme gerekçelerinin olumlu sebeplerden kaynaklı olduğu söylenebilir.

2. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Alanlarına Yönelik İnançları

Tablo 2. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Alanlarına Yönelik İnançları

Görüşler	f
Önemli bir meslek	32
Gerekli bir alan	19
Gerçekçi hedeflere sahip bir alan	11
Hayatilik ilkesine sahip bir alan	7
Zevkli bir alan	4
Etkili/Önemli bir alan	4
Toplum tarafından önemi düşük bir alan	1
Mesleki (İş) beklentilerini karşılayamayan bir alan	1
Kolay bir alan	1
Güncel olayları içeren bir alan	1
Konu Alanı itibarıyla kapsamlı bir alan	1
Eğitim-öğretim sürecinin kritik döneminde olan bir alan	1

Tablo 2'ye göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının alanlarına yönelik inançları hakkında verdikleri cevaplar incelendiğinde, öğretmenliğin “önemli bir meslek” olduğu ifadesinin (32) en yüksek söylenme sıklığına sahip olduğu görülmektedir. Katılımcılardan 3KÖA'nın bu konuda, “*Öğretmenlik çok kutsal bir meslek. Sabir ve sevgi gerektiren bir iş. Parası belki doyurmaz ama bütün işler içinde insanı tatmin eden güzel bir iş*” görüşü ile mesleğin önemine vurgu yaptığı söylenebilir. Bu inanca ek olarak dersin gerekliliği, hedefleri, hayattaki karşılığı ve zevkli olduğuna ilişkin cevapların da yüksek frekanslara sahip olduğunu söylemek mümkündür. 11KÖA'nın bu konuda alanla ilgili olarak, “*Diğer alanlar gibi karmaşık ve zor değil. Şahsen ben üniversite yıllarında okuduğum bölümden keyif de almak istedim. Zevkli bir bölüm bence.*” şeklinde düşüncesini ifade ettiği görülmüştür. Ayrıca katılımcılardan 16EÖA, “*Diğer alanlar gibi teorik ve kitap üstünde değil. Hayatın kullanma kılavuzu gibi aslında...*” şeklinde düşüncesini belirtmiştir. Farklı olarak katılımcıların bazılarının alanlarına yönelik olumsuz inanca sahip olduğu, “Toplum tarafından önemi düşük bir alan, mesleki (iş) beklentilerini karşılayamayan bir alan” gibi ifadeleri kullandığı görülmektedir. Bu konuda 19EÖA, “*Çok büyük umutlarla geldim ama atanamama ihtimalinin yüksek olduğu bir bölüm. Resmen o ilk baştaki hayallerim söndü diyebilirim*” şeklinde düşüncesini ifade etmiştir. Genel olarak katılımcıların alanlarına ilişkin inançları ile ilgili cevapları değerlendirildiğinde ise öğretmen adaylarının alanlarına yönelik olumlu yönde inanca sahip olduklarını söylemek mümkündür.

3. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Alanına Verilen Değer Hakkındaki Görüşleri

Tablo 3. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının, Sosyal Bilgiler Alanına Verilen Değer Hakkındaki Görüşleri

Görüşler	f
Ciddiye alınmamakta	43
Önyargı ile bakılmakta	26
Gerekli değer verilmemekte	21
Derse karşı olumsuz tutum sergilenmekte	19
Kolay bir ders olarak görülmekte	17
Sözel alan olduğu için önem verilmemekte	12
Konular yüzeysel anlatılmakta	8
Sınavlarda önemli görülmemekte	6
Öğretmenler derste yöntem kullanmamakta	5
Sevilmemeke	4
Lisans eğitimi kolay görülmekte	4
Kişisel çabalar sonucu öğrenilecek bir ders olarak görülmekte	1
Puanı düşük öğrencilerin tercihi bir alan olarak görülmekte	1

Tablo 3'te yer alan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının alanlarına verilen değer hakkındaki görüşleri incelendiğinde, katılımcıların verdikleri cevaplar içerisinde “ciddiye alınmamakta” ifadesinin en yüksek söylenme sıklığına (43) sahip olduğu görülmektedir. Bu konuda 10KÖA, “*Ülkemizde değer verildiğini söylemek zor. Ne alımlarda bunu görebiliyoruz ne de okullarda hak ettiği değeri alamamaktadır. Hâlbuki insanı insan yapan değerleri öğreten bir ders.*” şeklinde düşüncesini belirtmiştir. Bu ifadeyi sırasıyla “Önyargı ile bakılmakta, gerekli değer verilmemekte, derse karşı olumsuz bir tutum sergilenmekte” cevapları izlemektedir. Bu durumla ilgili olarak 19KÖA “*Sadece basit tarih konularının öğretildiği bir alan olarak biliniyor. Sınav sisteminin Türkçe ve matematiğe hitap etmesi bu bölümü velilerin gözünde düşürüyor.*” şeklinde, 14EÖA ise “*Genellikle başarısız öğrencilerin tercih ettiği bir alan olarak algılanıyor. Ancak İlber Ortaylı gibi sosyal bilgilerin alt dahil olan tarih alanında tanınmış kişilere bakış açıları da son derece pozitif. Bilgi ve bilinç arttıkça bu alana yönelik*

algı daha iyi düzeye gelir.” şeklinde düşüncelerini belirtmişlerdir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının alanlarına verilen değer hakkındaki görüşleri genel olarak değerlendirildiğinde, öğretmen adaylarının dersin ve bölümün yeterli düzeyde değer görmediği şeklinde görüş belirttiklerini söylemek mümkündür.

4. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Meslek Hayatına Başlama Konusundaki Kaygıları

Tablo 4. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Meslek Hayatına Başlama Konusundaki Kaygıları

Görüşler	f
Atanamama korkusu	50
İşsiz kalma durumu	44
Toplumun önyargılı olması	31
KPSS süreci	28
Alınan eğitimin uygulamaya dönük olmaması	8
Öğrenciler tarafından dersin sevilmemesi	5
Derse yönelik önyargılar oluşması	2
Kaygım yok	2

Tablo 4’e göre öğretmen adaylarının meslek hayatına başlama konusundaki kaygılarına ilişkin cevaplar incelendiğinde, katılımcıların atanamama (50) ve işsiz kalma (44) durumu ile ilgili kaygılarını ifade ettikleri cevapların yüksek söylenme sıklığında olduğunu söylemek mümkündür. Yaşadığı kaygıyla ilgili olarak katılımcılardan 6EÖA, “*İnsanlar tarafından bu kadar küçümsemenin bir branş olduğunu ve dört yıllık eğitim sonunda iş sıkıntısı olacağını bilseydim bu alanı seçmezdim.*” şeklinde düşüncesini ifade etmiştir. Ayrıca adaylardan birçoğu toplumun alana yönelik önyargılı olmasından (31) kaygı duyduklarını da ifade etmişlerdir. Bu konuda katılımcılardan 14KÖA, “*Sosyal bilgiler alanına ve öğretmenlerine yönelik önyargıları bilseydim bu alanı seçmezdim.*” şeklinde, 26KÖA ise “*Toplumun bu denli kötü düşüncelere sahip olduğunu ve bu dersin insan hayatına katkılarının hiçe sayıldığı önyargılarını bilseydim bu alanı seçmezdim.*” şeklinde düşüncelerini belirtmişlerdir. Çalışma grubu içerisinde yer alan 2 katılımcı ise meslek hayatına başlama konusunda kaygılarının olmadığını ifade etmişlerdir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının genel olarak verdikleri cevapları meslek hayatlarına başlama hususunda kaygılarının yüksek olduğu şeklinde yorumlamak mümkündür.

5. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Mesleki Motivasyonlarını Etkileyen Unsurlar

Tablo 5. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Mesleki Motivasyonlarını Etkileyen Unsurlar

Görüşler	f
İşsiz kalma	47
Aile baskısı	35
Çevrenin küçümsemesi / bakışı	32
Önyargı ile bakılması	26
Alanda mezun sayısının artması	13
Ekonomik sıkıntılarının olması	11
Öğretmene değer verilmemesi	10
Sayısal alanlara daha çok önem verilmesi	7
Özel sektörde ön yargılı yaklaşılması	4
KPSS süreci	4
Mülakat sisteminin olması	3
Alanın öğretmen adayının beklentilerini karşılayamaması	1
Mesleki yeterlik durumu	1
Yeterli düzeyde saygı duyulmaması	1

Tablo 5'e göre, öğretmen adaylarının mesleki motivasyonlarını etkileyen unsurlar incelendiğinde en yüksek söylenme sıklığında "işsiz kalma" ifadesinin (47) yer aldığı söylenebilir. Bu konuyla ilgili olarak 15KÖA, "Meslek hayatına başlama konusunda atama sıkıntısı çekmek yeterli para kazanamamak gibi sıkıntılarım var." ifadesini, 7EÖA ise "Atamaların olmaması ve okullarda sosyal bilgiler öğretmenine gereken saygının verilmemesi nedeniyle kaygılarım var." ifadesini kullanmıştır. Bu işsiz kalma unsurunu sırasıyla aile baskısı (35), çevrenin küçümsemesi/bakışı (32) ve önyargı ile bakılması (26) ifadeleri izlemiştir. Bu konuda 1KÖA, "Meslek hayatına başlama konusunda mesleğime daha doğrusu alanıma karşı duvar gibi duran önyargıların yıkılmayacağına dair kaygılarım var." görüşünü, 10EÖA ise "Alana tam hakim olamama, kötü gelen aile ve öğrenci potansiyeli ama en önemlisi öğretmenliğe verilen değer düşmesi." görüşünü ifade etmiştir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının verdikleri cevaplar genel olarak değerlendirildiğinde, öğretmen adaylarının mesleki motivasyonlarının iş bulamama, aile ve çevre gibi faktörlerden olumsuz yönde etkilendiğini söylemek mümkündür.

6. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İyi Bir Sosyal Bilgiler Öğretmeninin İmajına Yönelik Düşünceleri

Tablo 6. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarına Göre İyi Bir Sosyal Bilgiler Öğretmeni

Görüşler	f
Alanına değer veren	38
Alanı ile ilgili gelişmeleri takip eden	24
Liderlik özelliği olan	20
İyi bir vatandaş olan	15
İdealist olan	11
Sosyal bilgileri seven	8
Kişisel gelişimine önem veren	5
Güncel olayları takip eden	3
Genel kültürü bilgisi olan	2
Alan eğitim bilgisi yüksek olan	2
Öğretmenlik mesleğini seven	1
Milli bilince sahip olan	1

Tablo 6'da çalışma grubundaki sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgiler öğretmenlerinin imajına yönelik görüşlerine yer verilmiştir. Katılımcıların görüşleri doğrultusunda en yüksek söylenme sıklığına "alanına değer veren" ifadesi (38) sahip olmuştur. Bu ifadeyi "alanı ile ilgili gelişmeleri takip eden (24), liderlik özelliğine sahip (20), iyi bir vatandaş (15) ve idealist (11) olan ifadeleri sırasıyla izlemiştir. Bu konuda katılımcılardan 5KÖA "İyi bir sosyal bilgiler öğretmeni okulunda her zaman öncü olmalıdır. Dersinin dışında kullanabileceği pek çok alan vardır. Bunları keşfeder ve öğrencisinin keşfetmesine yardım eder..." şeklinde, 17KÖA "İyi bir sosyal bilgiler öğretmenin amacı iyi vatandaşlar yetiştirmek olduğu için öncelikle kendisinin iyi bir vatandaş olması beklenir. Ayrıca iyi bir alan bilgisine sahip olması gerekir." şeklinde, 6EÖA ise "Okulda birçok gezi ve etkinlik sosyal bilgiler öğretmeninden sorulur. O nedenle yeni fikirleri olan, okulun imkânları doğrultuda birçok faaliyeti planlayan ve uygulayan, okula yön gösteren kişi olmalıdır. Kabuğuna çekilip asla öğretmenler odasında oturmamalıdır." şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir. Sosyal bilgiler öğretmeninin imajına yönelik verilen cevaplar genel olarak değerlendirildiğinde, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, sosyal bilgiler öğretmenlerini, "sosyal bilgiler alanına değer veren, gelişim ve değişime yatkın, idealist" bir imajda gördüklerini söylemek mümkündür.

7. Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Dersinin Öneminin Anlaşılması İçin Sunduğu Öneriler

Tablo 7. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Alanlarının Değer Görmesi İçin Sundukları Öneriler

Görüşler	f
İstihdam olanağı arttırılmalı	49
Sınavlardaki soru sayısı arttırılmalı	25
Ders saati süresi arttırılmalı	22
Toplum tarafından önemi anlaşılmalı	17
Adayda mesleki bir inanç oluşmalı	14
Öğretmenler mesleki gerekliliklerini yerine getirmeli	11
Derste aktif öğrenme yöntemleri kullanılmalı	10
Alan mezunu öğretmen adaylarından atama yapılmalı	6
Lisans programı uygulama dönük olmalı	3
Alandaki önemli kişiler tanıtılmalı	1
Alan taban puanı yükseltilmeli	1

Tablo 7’ye göre öğretmen adaylarının sosyal bilgiler alanının değer görebilmesi için yaptıkları önerilere bakıldığında en yüksek söylenme sıklığına sahip önerinin “istihdam olanağı arttırılmalı” (49) olduğu görülmektedir. Katılımcılardan 3EÖA “*Atama olmazsa, öğretmenler pazarcılık yaparsa, gider polis olursa, sosyal bilgiler bu önyargularla uğraşmaya devam eder.*” biçiminde önerisini ifade etmiştir. Ayrıca istenilen değer sağlanmasında sınavda çıkan soru sayısının (25) ve ders saat süresinin (22) arttırılmasıyla da gerçekleşebileceği önerileri de yüksek frekanslara sahip cevaplar arasındadır. Konu ile ilgili olarak katılımcılardan 7KÖA “*Sosyal bilgilerin makus kaderini yenmesi için öncelikle önemli olanın kendimizin alanına inanması gerektiği kanaatindeyim. Eğer biz yaptığımız işe inanmazsak kimseyi inandırmayız. Diğer bir önemli konu da ders saati. 3 saat sosyal bilgiler amacını göstermek adına çok az...*” şeklinde, 17EÖA ise “*Alana değeri önce kendimiz yani sosyal bilgiler öğretmeni verecek. Bu da yaptığımız işi en iyi şekilde yaparak olur. Öğretmenler pasif ve düz anlatımı bırakmalı. Aktif öğrenme yöntemleri kullanarak derslerini zevkli hale getirmeli. Tabii ki atanıp işe başlayabilirlerse*” şeklinde önerilerini ifade etmişlerdir. Çalışma grubundaki öğretmen adaylarının sosyal bilgiler alanının değer görebilmesi için yaptıkları öneriler genel olarak değerlendirildiğinde, öğretmen adaylarının beklentilerinin MEB ve YÖK’ün insiyatifinde olan konuların iyileştirilmesi yönünde olduğunu ayrıca “mesleki inanç ve mesleki yeterlilikler” konusuna vurgu yaptıklarını söylemek mümkündür.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

4. Sınıf sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgilere bakış açısının belirlenmesinin amaçlandığı bu araştırmanın sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının alanlarını seçme gerekçelerinin olumlu düşüncelere dayandığı, dolayısıyla alanlarına yönelik inançlarının pozitif olduğu ifade edilebilir. Alan yazında bu araştırmanın sonuçlarını destekler nitelikte çalışmalara rastlamak mümkündür. Örneğin Doğan ve Baloğlu-Uğurlu (2017) sosyal bilgiler öğretmenleri ve sosyal bilgiler öğretmen adayları ile yaptıkları çalışmada sosyal bilgiler öğretmen ve öğretmen adaylarının genel olarak branşlarına yönelik mesleki tutum düzeylerinin yüksek ve birbirine yakın olduğunu tespit etmişlerdir. Recepoğlu ve İbret (2019) de sosyal bilgiler öğretmen adaylarıyla yaptıkları bir çalışmada öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonlarına yönelik algılarının yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Taş (2012) ise sosyal bilgiler öğretmen adaylarıyla yaptığı çalışmada katılımcıların bu mesleği sevdiğileri için tercih ettikleri sonucuna ulaşmıştır. Camadan ve Duysak (2010), sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik

mesleğine yönelik tutum ölçeğinden aldıkları puanların bazı diğer branşlara (ilköğretim matematik ve fen bilgisi) göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bulut (2009) da sosyal bilgiler öğretmenliği, sınıf öğretmenliği ve fen bilgisi öğretmenliği öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının olumlu olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca Terzi ve Tezci (2007), sosyal bilgiler ve diğer programlarda öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının olumlu ve tutum düzeyinin yüksek olduğunu ortaya koymuşlardır.

Araştırmanın diğer bir sonucu da sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, alanlarına gereken değerin verilmediğini düşünmeleridir. Öğretmen adayları, buldukları çevrenin sosyal bilgiler alanına ön yargılı baktığını ve bu alanı ciddiye almadıklarını düşünmektedirler. Recepoglu ve İbret (2019), öğretmenlik mesleğine yönelik iş güvencesi, mesleğin değeri, sosyal statü ve kariyer sahibi olma gibi konuları sosyal bilgiler öğretmen adaylarının motivasyonunu düşüren etmenler olarak tespit etmiştir. Burada mesleğin değeri ve sosyal statüsü konularındaki olumsuzluklar sebebiyle öğretmenlerin olumsuz bakış açısı araştırmanın sonucuyla benzerlik göstermektedir. Karatekin, Merey ve Keçe (2015) ise sosyal bilgiler öğretmen adayları tarafından öğretmenliğin toplumsal açıdan değerli bir meslek olduğu görüşünün etkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Araştırmanın sosyal bilgiler öğretmenin imajına yönelik sonuçlarına bakıldığında ise, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, sosyal bilgiler öğretmenlerini, “sosyal bilgiler alanına değer veren, gelişim ve değişime yatkın, idealist” bir imajda gördüklerini söylemek mümkündür. Doğan ve Baloğlu-Uğurlu (2017)’da sosyal bilgiler öğretmenleri ve öğretmen adayları ile yaptıkları çalışmada, katılımcıların sosyal bilgiler öğretmenlerini “güler yüzlü, sevecen ve öğrencilere karşı hoşgörülü ve öğrencilerin dersteki motivasyonlarını artıran” özellikleri ile ön planda gördüklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca Ünsal ve Bağçeci de (2016) çalışmalarında, öğretmenlerin mesleki imajının geliştirilmesi için “öğretmenlerin kendilerini yenilemeleri, geliştirmeleri” temasının ön planda olduğunu vurgulamışlardır. Özdemir ve Orhan (2019) da benzer olarak öğretmenlerin en fazla “kendini geliştirme-yenileme” konusunun mesleki imajlarına katkıda bulunacağını ifade etmişlerdir.

Araştırma sonuçlarına göre ayrıca sosyal bilgiler öğretmen adaylarının meslek hayatına yönelik atanamama ve işsiz kalma gibi kaygılarının olduğunu fakat buna rağmen alanlarını sevdiğini ve büyük beklentilerle alanlarını seçtiklerini söylemek mümkündür. Kızılcıaoğlu (2003), sosyal bilgiler öğretmen adaylarıyla yaptığı bir çalışmada öğretmen adaylarının mesleğin durumu, mesleğe girişteki sınav (KPSS) ve atanma problemleri, alanda yeterli bilgiye sahip olamamaları ile ilgili kaygıları olduğu sonucuna ulaşmıştır. Akhan (2015) da sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, sosyal bilgiler programı üzerine düşüncelerine yönelik yaptığı çalışmada öğretmen adaylarının birtakım kaygı ve olumsuz düşüncelerinin olmasına rağmen öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu görüşleri olduğunu ortaya koymuştur. Akhan çalışmasında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının mesleğe atanma kaygısı taşıdıklarını tespit etmiştir. Gençay ve Gençay (2007) da farklı branştaki öğretmen adaylarıyla yaptıkları bir çalışmada öğretmen adaylarının KPSS’de başarılı olamama kaygılarının olduğunu ve bunun da öğrencilerin öğrenme motivasyonlarını olumsuz etkilediğini tespit etmişlerdir. Öğretmen adaylarının mesleğe başlama konusunda kaygıları ve motivasyonlarını düşüren etkenleri bilmeleri ve bunları dile getirmelerine rağmen sosyal bilgilerin amacının anlaşılması ve alana gereken değerin verilmesi ümidini taşıdıkları söylenebilir. Karamustafaoğlu ve Özmen (2004), farklı branşlarda öğrenim gören öğretmen adaylarıyla yaptıkları bir çalışmada öğretmen adaylarının

mezun olduktan sonra iş bulma kaygıları ve meslekte maddî olanakların yetersiz olmasının öğretmenlik mesleğine olan bakışlarını olumsuz yönde etkilediği sonucuna ulaşmışlardır.

Araştırma sonuçlarına göre ayrıca, çalışma grubundaki öğretmen adaylarının sosyal bilgiler alanının değer görebilmesi için yaptıkları önerilere bakıldığında, öğretmen adaylarının beklentilerinin MEB ve YÖK'ün insiyatifinde olan konuların iyileştirilmesi yönünde olduğunu ayrıca “mesleki inanç ve mesleki yeterlilikler” konusuna vurgu yaptıklarını söylemek mümkündür. Benzer şekilde Akar (2007)'ın sosyal bilgiler öğretmeliği son sınıf öğrencileriyle yaptığı bir çalışmada, yöneticilerin ve MEB'in öğretmenlik mesleğine gereken değeri vermediği, öğretmene olan saygının her geçen yıl daha da kötüye gittiği sonucu ortaya koyulmuştur. Özdemir ve Orhan (2019) ise, ilkokul, ortaokul ve liselerde görev yapan öğretmenlerle yaptıkları çalışmada benzer olarak öğretmenlik mesleğinin imajının düzeltilmesi için MEB ve siyasilerin ekonomik şartları iyileştirmeleri, öğretmenlere karşı saygının ve verilen değerlerin artırılması için çalışmalar yapmaları gerektiği sonuçlarına ulaşmıştır.

Araştırmanın sonuçları ışığında öncelikle sosyal bilgiler öğretmen adaylarının motivasyonlarını olumsuz etkileyen unsurların ortadan kaldırılması adına başta sosyal bilgiler eğitimi alanında çalışan öğretim üyelerinin organize edeceği çalışmalar (akademik yayınlar, öğretmen adaylarının da görev alabilecekleri projeler, toplantılar gibi) yapılması önerilebilir. Ayrıca aday öğretmenlerin hizmet öncesinde öğrenim gördükleri üniversitelerde alanlarına olan bakışlarını ifade edebilecekleri ve sorunlarını rahatlıkla konuşabilecekleri, branşlarına karşı aidiyet duygularının güçlenebileceği ortamlar oluşturulabilir. Bu ortamlar özellikle staj döneminde hizmet içindeki sosyal bilgiler öğretmenleri ile koordineli şekilde yürütülebilir. Böylelikle öğretmen adaylarının özellikle staj döneminde alanları ile ilgili farkındalık kazanarak daha özgüvenli bir şekilde mesleğe başlamaları sağlanabilir. Ayrıca öğretmen adaylarının alanlarında yeterli donanıma sahip olabilecekleri eğitim ortamları ve içinde bulunan yüzyılın öğretmen yeterliliklerini kazandıracak hizmet içi eğitimlerin düzenlenmesi sağlanabilir. Son olarak sosyal bilgiler alanının neden gerekli olduğunu anlatan çalışmalarda/ projelerde sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kendilerinin de bizzat rol almaları sağlanarak çevrelerinin alanlarına yönelik motivasyon düşürücü görüşlerini gidermeye çalışmaları önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Akar, E. (2007). *İlköğretim sosyal bilgiler öğretmenliği son sınıf öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine verdikleri değer ve mesleki yeterlilikleri* (Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Akça-Berk, N., Gültekin, F. ve Çençen, N. (2015). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgiler dersine ve sosyal bilgiler öğretmenine ilişkin metaforları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 183-199.
- Akhan N.E. (2015). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgiler lisans programı üzerine düşünceleri. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 32, 267-289.
- Akkuş, Z. (2013). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öz-yeterlilik inanç düzeylerinin belirlenmesi üzerine bir çalışma. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 102-116.
- Arastaman, G. (2013). Eğitim ve fen edebiyat fakültesi öğrencilerinin öz-yeterlilik inançları ve öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarının incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14 (2), 205-217.
- Başaran, M. ve Dedeoğlu-Orhun, B. (2013). Öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin motivasyonlarını etkileyen faktörler. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 14(3), 129-151.

- Bulut, İ. (2009). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi (Dicle ve Fırat Üniversitesi örneği). *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14, 13-24.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). Bilimsel araştırma yöntemleri (Geliştirilmiş 2. Baskı). Pegem Akademi.
- Camadan, F. ve Duysak, A. (2010). Farklı programlardaki öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından karşılaştırılması: Rize Üniversitesi örneği. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 30-42.
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry & research design choosing among five approaches*. Sage Publications.
- Çapri, B. ve Çelikkaleli, Ö. (2008). Öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutum ve mesleki yeterlik inançlarının cinsiyet, program ve fakültelerine göre incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 9(15), 33-53.
- Çelikten, M. Şanal, M. ve Yeni, Y. (2005). Öğretmenlik mesleği ve özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(19), 207-237.
- Deniz, S., Tican, C. (2017). Öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik inançları ile mesleki kaygılarına yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(4), 1838-1859.
- Doğan, A. ve Baloğlu-Uğurlu, N. (2017). Sosyal bilgiler öğretmenleri ile öğretmen adaylarının branşlarına yönelik mesleki tutumlarının karşılaştırılması. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35, 156-174.
- Durmuşoğlu, M. C., Yanık, C. ve Akkoyunlu, B. (2009). Türk ve Azeri öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36, 76-86.
- Gençay, Ö. A. ve Gençay, S. (2007). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin motivasyon düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(17), 241-253.
- Güven, İ ve Keleşoğlu, S. (2018). Yeni gelişmelerle sosyal bilgiler öğretmen eğitimi. A. F. Ersoy, H. Karaduman (Ed.), *Sosyal bilgilerde güncel okumalar 1* içinde (ss. 197-217). Anı Yayıncılık.
- Kafkas, M. E., Çoban, B. ve Karademir, T. (2010). Beden eğitimi öğretmen adaylarının öz-yeterlik algıları ile mesleki kaygıları arasındaki ilişki. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 11(2), 93-111.
- Karamustafaoğlu, O. ve Özmen, H. (2004). Toplumumuzda ve öğretmen adayları arasında öğretmenlik mesleğine verilen değer üzerine bir araştırma. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 2(6), 35-49.
- Karatekin, K., Merey, Z. ve Keçe, M. (2015). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 70-96.
- Kartal, T. ve Afacan, Ö. (2012). Pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 76-96.
- Kızılcıaoğlu, A. (2003). Necatibey Eğitim Fakültesi sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının profili. *Balikesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(10), 87-105.
- Koçoğlu, E. ve Egüz, Ş. (2019). Türkiye’de, sosyal bilgiler eğitimine ilişkin alan eğitimcilerinin sorunsal tespitleri. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(1), 26-37.
- Merriam, S. B. (2018). *Nitel araştırma/desen ve uygulama için bir rehber* (3. Baskı, Çev. S. Turan). Nobel Yayınevi.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Sage.
- Özdemir, T. Y. ve Orhan, M. (2019). Öğretmenlerin “Öğretmenlik mesleğinin imajı” hakkındaki görüşleri. *Trakya Eğitim Dergisi*, 9(4), 824-846.
- Recepoglu, S. ve İbret, B. (2019). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyonlarının incelenmesi. *Journal of History Culture and Art Research*, 8(1), 320-331. <http://dx.doi.org/10.7596/taksad.v8i1.1894>
- Şahan, H. H., ve Zöğ, H. (2017). Öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumları ile öğretme-öğrenme süreci yeterlikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Pegem Eğitim-Öğretim Dergisi*, 7(4), 583-610.

- Tanel, R., Kaya-Şengören, S. ve Tanel, Z. (2007). Fizik öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 1-9.
- Taş, M. Y. (2012). Demirci Eğitim Fakültesi sosyal bilgiler öğretmenliği adaylarının profili ve sosyal bilgiler öğretmenliğini tercih etme nedenlerinin değerlendirilmesi. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 64-76.
- Terzi, A. R. ve Tezci, E. (2007). Necatibey Eğitim Fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 13(4), 593-614.
- Ünlü, İ., Kaşkaya, A. ve Kızılkaya, M. F. (2017). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öz-yeterlik inançlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *KEFAD*, 18(2), 651-668
- Ünsal, S. ve Bağçeci, B. (2016). Öğretmenlerin mesleki imajlarına ilişkin görüşleri ve mesleki imaja etki eden faktörler. *Journal of Human Sciences*, 13(3), 3905-3926.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (9. Genişletilmiş Baskı) Seçkin Yayınları.

EXTENDED ABSTRACT

The Opinions Of Pre-Service Social Studies Teachers On The Social Studies Field

It is thought that knowing the beliefs and attitudes of social studies teachers who pursue the sacred purpose of raising good citizens before they begin their service will help eliminate preservice teachers' motivation deficiencies and reinforce their positive characteristics. Consequently, it is hoped that social studies teachers will perform educational activities within the service without any problems and this will, in turn, contribute to student success. In this direction, the study aims to reveal the social studies senior preservice teachers' perspective on social studies.

This study, which employed the qualitative research method, was designed in the phenomenology model. The sample of the study consisted of 53 (31 female, 22 male) preservice teachers who were studying in the last year of social studies education at the education faculty of a state university during the 2018-2019 academic year. In the study, the convenience sampling method was used in the selection of the university and faculty, and the criterion sampling method, one of the purposive sampling methods, was used in choosing the sample from the students at this university/faculty. In this study, the selection criterion of the sample was determined as "being a senior year social studies preservice teacher". In determining the sample, the participation of the students in the study was on an entirely voluntary basis. The data of the research were collected with a questionnaire consisting of 10 open-ended questions created by the researchers in line with expert opinions. The data obtained from the research were analyzed with descriptive analysis.

When the results of this research, which aims to determine the views of social studies pre-service teachers regarding social studies, are evaluated in general, it can be stated that the reasons of social studies preservice teachers for choosing their field stem from positive reasons and their beliefs in their fields are also positive. Another result of the research is that the preservice teachers think that their fields are not attached to the necessary importance. Preservice teachers think that the people in their environment have a prejudiced view of social studies and they do not take this field seriously. Also, it is possible to say concerning their professional life that pre-service teachers have anxiety about not being appointed and being unemployed, but they still love their field and have chosen their field with great expectations. It is possible to find studies supporting the results of this research in the literature. For example, in a study, they conducted on social studies teachers and social studies preservice teachers, Doğan and Baloğlu-Uğurlu (2017) found that social studies teachers and preservice teachers had high and similar levels of professional attitude towards their branches in general. Likewise, in a study they conducted with social studies preservice teachers, Receptoğlu and Ibret (2019) also concluded that pre-service teachers' perceptions about their motivation towards the teaching profession are high. Besides, Receptoğlu and Ibret (2019) identified issues related to the teaching profession such as job security, the value of the profession, social status, and having a career as factors that decreased the motivation of social studies preservice teachers. Here, the negative perspectives of the teachers due to the negative perceptions regarding the profession's value and social status are similar to the result of the present research. In a study conducted with social studies preservice teachers, Kızılcıoğlu (2003) concluded that prospective teachers had concerns about the status of the profession, the examination required to enter the profession (KPSS), their appointment problems, and lack of sufficient knowledge in the field.

In the light of the results of the study, it may be suggested that studies (such as academic publications, projects where preservice teachers can also participate, meetings) should be organized by the social studies education faculty members in order to eliminate the factors that negatively affect the motivation of social studies preservice teachers. In addition, environments, where preservice teachers can express their views on their field and discuss their problems easily and strengthen their sense of belonging to their discipline, can be created in universities where they study before the service. These environments can be maintained in coordination with social studies teachers, especially during the internship period. In this way, it can be ensured that preservice teachers gain awareness of their field, in particular during the internship period, and start the profession more confidently. Finally, it may be suggested that they participate in studies/projects that explain the necessity of the field of social studies.

"International Journal of New Approaches in Social Studies - IJONASS" is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).